

अनिवार्य नेपाली विषयको पाठ्यक्रम

पाठ्यांश शीर्षक : अनिवार्य नेपाली (४०१)

तह: स्नातक (चार वर्षे)

सत्र: पहिलो

पूर्णाङ्क: १००

उत्तीर्णाङ्क: ३५

प्रतिहस्ता पाठ्यण्टी: ६

जम्मा पाठ्यण्टी: १५०

१. पाठ्यांश परिचय

यो पाठ्यक्रम विभुवन विशवविद्यालय अन्तर्गत विभिन्न सङ्कायका स्तानक तहमा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीहरूलाई नेपाली भाषामा विशिष्ट बोध, अभिव्यक्ति र रचना कौशलको विकास गर्ने तयार पारिएको हो । यस पाठ्यक्रममा नेपाली भाषाको कथ्य र लेख्य स्वरूप, शब्द भण्ठार, वाक्यतत्वपरक रचना, सङ्कथन संरचना, नेपाली वाङ्मयका विभिन्न क्षेत्रका गद्यांशको पठनबोध, व्यावहारिक लेखन तथा निवन्धात्मक अभिव्यक्तिका साथै निर्धारित साहित्यिक कृतिहरूको पठन, आस्वादन र अभिव्यक्ति क्षमताको विकास गर्ने पाठ्य सामग्रीहरू समावेश गरिएका छन् ।

२. साधारण उद्देश्य

यस पाठ्यांशको अध्ययनपछि विद्यार्थीहरू निम्नलिखित विशिष्ट भाषिक सिप आर्जन गर्न सक्षम हुने छन्:

- कथ्य र लेख्य नेपालीको भिन्नता पहिल्याई मानक रूपको प्रयोग गर्ने,
- नेपाली वाङ्मयका विविध क्षेत्रमा प्रयुक्त शब्दहरूको स्रोत, वर्ग र बनोट पहिचान गरी सन्दर्भपूर्ण वाक्यमा प्रयोग गर्ने,
- तालिका, चित्राकृति (डायग्राम) रेखाचित्र (ग्राफ) र आरेखको सूचनालाई अनुच्छेदमा ?पान्तर गर्न तथा अनुच्छेदमा रहेका सूचनालाई तालिका, चित्राकृति आलेख र आरेखमा रूपान्तर गर्ने,
- नेपाली वाक्यतत्वको स्व?प पहिचान गरी वाक्यतत्वपरक रचना गर्ने,
- पाठ वा पाठ्यांशको सङ्कथन संरचना पहिल्याउन,
- वाङ्मयका विविध क्षेत्रका गद्यांशहरू पढी तिनमा आधारित बोधप्रश्नहरूको उत्तर दिन,
- सम्बद्ध गद्यांशको बुँदाटिपोट र संक्षेपीकरण गर्ने,
- पाठ वा पाठ्यांशका विषयवस्तुमा आधिरत भई स्वतन्त्र अभिव्यक्ति प्रकट गर्ने,
- निर्धारित ढाँचामा आधारित भई व्यावहारिक लेखन र प्रतिवेदन तयार गर्ने,
- विभिन्न विषयमा आत्मपरक तथा वस्तुपरक निवन्ध लेखन,
- निर्धारित कविता, गीत /गजल निवन्ध कथा उपन्यास र नाटकको सरसरी अध्ययन तथा तिनको आस्वादन गर्न र प्रतिक्रिया दिन ।

३ विशिष्ट उद्देश्य तथा पाठ्यविषय

विशिष्ट उद्देश्य	पाठ्यविषय	अड्डक	पा.ध.
<ul style="list-style-type: none"> शब्दहरूको अक्षरीकरण गर्न नेपाली वर्णविन्यास प्रयोग गर्न 	एकाई एक: अक्षरीकरण र वर्णविन्यास क) शब्दहरूको अक्षरीकरण ख) नेपाली वर्णविन्यास	५	७
<ul style="list-style-type: none"> नेपालीका विभिन्न स्रोतका शब्दको पहिचान गर्न शब्दवर्ग छुट्ट्याई शब्दको बनोट देखाउन, शब्दार्थ अनुसार शब्दहरूको प्रयोग गर्न 	एकाई दुई: नेपाली शब्दभण्डार क) शब्दस्रोत र शब्दवर्ग अ) शब्दबनोट ग) शब्दार्थ र शब्दहरूको प्रयोग (विभिन्न विषय क्षेत्रसँग सम्बन्धित सामान्य र विशिष्ट प्रकृतिका पारिभाषिक शब्दको प्रयोग) र अभ्यास	१०	१५
<ul style="list-style-type: none"> वर्णनात्मक प्रकृतिका स्वतन्त्र रचना निर्माण गर्न निर्देशित रचना तयार गर्न वाक्य संश्लेषण गर्न 	एकाई तिन: वाक्यतत्वपरक रचना क) स्वतन्त्र रचना (लिङ्ग, वचन, पुरुष, आदर, काल, पक्ष, भाव, वाच्य, करण अकरणका आधारमा वर्णन) ख) निर्देशित रचना (वाक्यान्तरण) ग) वाक्य संश्लेषण	१०	१५
<ul style="list-style-type: none"> शब्दहरूका व्याकरणिक र कोशीय संस्कृति पहिल्याउन, अन्तर्वाक्यात्मक अर्थान्विति पत्ता लगाउन गर्न। 	एकाई चार: सङ्कथन /पाठको संरचना क) व्याकरणिक संस्कृति ख) कोशीय संस्कृति	५	८
नेपाली वाड्मयका विभिन्न क्षेत्रसँग सम्बन्धित दृष्टांश र अदृष्टांश पाठ / पाठ्यांश तथा बोधात्मक प्रश्नको अभ्यास गर्न।	एकाई पाँच: पठनबोध नेपाली वाड्मयका शिक्षा, अर्थव्यवस्था, भूगोल, उर्जा, वातावरण, जैविक विविधता, विज्ञान, प्रविधि, स्वास्थ्य, खेलकुद, भाषा साहित्य, सूचना, सञ्चार, समाज, संस्कृति, दर्शन, मनोविज्ञान, कानून, कृषि, बन, जीवजन्तु र बनस्पति आदि क्षेत्रसँग सम्बन्धित सामान्य तथा विशिष्ट दृष्टांश र अदृष्टांश पाठ वा पाठ्यांशमा आधारित अनुमानात्मक, निष्कर्षात्मक, तथ्यात्मक, संरचनात्मक तथा समीक्षात्मक प्रकृतिका प्रतिक्रियामूलक तथा बहुवैकल्पिक बोध प्रश्नहरूको अभ्यास	१०+५	२२
<ul style="list-style-type: none"> तालिका, चित्राकृति (डायग्राम) रेखाचित्र (ग्राफ) र आरेखको सूचनालाई अनुच्छेदमा र अनुच्छेदमा रहेका सूचनालाई तालिका, चित्राकृति (डायग्राम) रेखाचित्र (ग्राफ) र आरेखमा ?पान्तर गर्न आरेखमा ?पान्तर गर्न 	एकाई ६: सन्दर्भपूर्ण सूचनाको रूपान्तर क) तालिकाको अनुच्छेदमा रूपान्तर र सूचनाको तालिकीकरण ख) चित्राकृति (वृत्ताकार र स्तम्भ) को अनुच्छेदमा रूपान्तर र सूचनाको चित्राकृति (वृत्ताकार र स्तम्भ) मा ?पान्तर ग) रेखाचित्रको अनुच्छेदमा रूपान्तर र अनुच्छेदको रेखाचित्रमा रूपान्तर घ) आरेखको अनुच्छेदमा रूपान्तर र अनुच्छेदका सूचनाको आरेखमा रूपान्तर	५	८
विभिन्न अनुच्छेदबाट बुँदाटिपोट र सङ्क्षेपीकरण गर्न	एकाई सात: बुँदाटिपोट र सङ्क्षेपीकरण	५	७

● विभिन्न प्रकृतिका स्वतन्त्र अनुच्छेद रचना गर्न	एकाई आठः अनुच्छेद रचना (स्वतन्त्र तथा निर्देशित अनुच्छेद लेखन)	५	८
● विज्ञापन, सम्पादकलाई चिठी, शुभकामना, बधाई ज्ञापन, श्रद्धाङ्गली, समवेदना र व्यक्तिवृत्तका नमुना तयार गर्न	एकाई नौः व्यावहारिक लेखन क) विज्ञापन र सम्पादकलाई चिठी ख) शुभकामना, बधाई, श्रद्धाङ्गली /समवेदना ग) व्यक्तिवृत्त	५	७
● विभिन्न विषयसंग सम्बद्ध आत्मपरक र वस्तुपरक निबन्ध सिर्जना गर्न	एकाई दशः निबन्ध लेखन आत्मपरक र वस्तुपरक/निबन्ध सिर्जना	८	१२
● घटना, समारोह, भ्रमण, निरीक्षण जस्ता विषयमा प्रतिवेदन तायर गर्न	एकाई एघारः प्रतिवेदन घटना, समारोह, भ्रमण र निरीक्षणमा आधारित प्रतिवेदन लेखन	७	११
● कविता, गीत /गजल निबन्ध, कथा, उपन्यास र नाटकको सरसरी अध्ययन गरी तिनको आस्वादन गर्न	एकाई बाहः साहित्यिक कृतिको अध्ययन क) कविता /गीत /गजल <ul style="list-style-type: none"> ● माधव घिमिरे: तिम्रो र हाम्रो मन एक होओस् ● भूपि शेरचन: मेरो चोक ● हरिभक्त कटुवाल: भोलिको नेपाल ● दुर्गालाल श्रेष्ठ: मनको दैलो ● अमर गिरी: चराका गीतहरु ● धीरेन्द्र प्रेमषि: आँसु लुकाई परेलीमा ख) निबन्ध <ul style="list-style-type: none"> ● लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा: के नेपला सानो छ ? ● शंकर लामिछाने: गोधूलि संसार ● भैरव अर्याल: टाउको ● शारदा शार्मा: सुखसत्ता ग) कथा <ul style="list-style-type: none"> ● विश्वेश्वर प्रसाद कोइराला:- एक रात ● राजेन्द्र विमल:- लडका काण्ड ● पद्मावती सिंह:- आरुको बोट ● ऋषिराज बराल:- पछबरिया टोल ● महेशविक्रम शाह:- गाउँमा गीतहरु गुन्जिदैनन् घ) उपन्यास <ul style="list-style-type: none"> ● सरुभक्त: चुली ड) नाटक विजय मल्ल: सत्ताको खोजमा <ul style="list-style-type: none"> ● कृष्ण शाह यात्री: पैडा आरोहण 		

४. शिक्षण विभि: कक्षागत व्याख्यान, प्रश्नोत्तर, छलफल, कक्षाकार्य, समूहकार्य, गृहकार्य, परियोजना कार्य आदिद्वारा अभ्यास गराइने छ।

५. मूल्याङ्कन पद्धति: विद्यार्थीहरुले १०० पूर्णाङ्कको वार्षिक परीक्षा दिने छन् । विशिष्टीकरण तालिका (ग्रिड) मा दिइए अनुसार विभिन्न एकाइगत सन्तुलन हुने गरी १०० पूर्णाङ्कका विभिन्न प्रश्नहरु सोधिने छन् । शिक्षाशास्त्र सङ्कायका लागि ९० अङ्कका यही प्रकृतिका प्रश्नहरु र समग्र पाठ्यांशहबाट अङ्क १ / १ का बहुवैकल्पिक १० वटा प्रश्न गरी जम्मा १०० पूर्णाङ्कका प्रश्नपत्रहरु सोधिने छन् ।

पाठ्यपुस्तक

- अनिवार्य नेपाली स्थायी समिति, नेपाली साहित्यिक रचना (परिवर्तित दो.सं. २०६९), साभा प्रकाशन, काठमाडौं ।
- अनिवार्य नेपाली स्थायी समिति त्रि.वि. पाविके, अनिवार्य नेपाली व्याकरण, बोध र रचना (प्रस्तावित) साभा प्रकाशन, काठमाडौं ।

सहायक सामग्री

- टड्क न्यौपाने, मानक नेपाली व्याकरण र कार्यमूलक लेखन, श्याम ब्रदर्स, विराटनगर
- मोहनराज शर्मा, शब्दरचना र वर्णविन्यास, नवीन प्रकाशन, काठमाडौं ।
- लालानाथ सुवेदी नेपाली बोध र रचना कौशल, हिमालय बुक्स स्टल, काठमाडौं ।
- हेमाङ्गराज अधिकारी, प्रयोगात्मक नेपाली व्याकरण, साभा प्रकाशन, काठमाडौं ।